

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ В УМОВАХ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Яблонська Н. М.

кандидат педагогічних наук,

викладач кафедри журналістики, реклами та PR

Житомирського державного університету імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

До розуміння побудови структури професійної культури фахівців сфери соціальних комунікацій існують різні підходи. Оновлення фахової підготовки потребує аналітико-синтетичного застосування певних законів і теорій науки, використання методів та прийомів, що забезпечують можливість не тільки вивчення досліджуваної теми, але визначення перспектив його удосконалення й оптимального функціонування. Ключовим поняттям, що дозволяє визначити характеристику досліджуваного явища (професійна культура майбутніх фахівців сфери соціальних комунікацій) та перспективи його удосконалення (формування професійної культури), є «структура». У дослідженні структура професійної культури фахівця сфери соціальних комунікацій – узагальнений перелік характеристик, що відображає професіоналізм у відповідній сфері людської діяльності: є еталоном, зіставлення з яким дозволяє виявити міру наближення окремих осіб до бажаного рівня професіоналізму, узагальнений зразок професіонала, який є кінцевою метою діяльності професійної школи та відповідає усім вимогам практики з урахуванням тих змін, які прогнозуються в недалекому майбутньому.

З урахуванням поданого явища аналізу власне діяльності соціальних комунікацій, значення її специфіки та функціональних особливостей, цілісність структури професійної підготовки майбутніх фахівців сфери соціальних комунікацій визначається рядом компонентів:

I. Професійно-когнітивний компонент – актуалізує мотиви щодо удосконалення фахового процесу, оволодіння фаховими знаннями, уміннями, розвиток професійної самоосвіти.

II. Особистісно-смісловий компонент – характеризує доцільність переосмислення фахівцем «картини світу».

III. Креативно-діяльнісний компонент – визначає шляхи створення «полігону спроб» креативної самореалізації майбутніх фахівців.

IV. Культурно-етичний компонент – забезпечує поєднання процесів сприймання та впровадження в практику норм поведінки

з реципієнтами/цільовою аудиторією, орієнтованих на комунікативні процеси, накопичення професійного досвіду.

Так, *професійно-когнітивний компонент* актуалізує мотиви і цінності професійно-творчого становлення, здобування нових професійних знань, формування та інтегрування знань про сутність і особистісний сенс саморозвитку, узагальнення інформації щодо уявлень про медіа фахівця, отримання знань про нові методики та аналіз складових професіоналізму, порівняння їх із власними можливостями тощо.

За дослідженнями М. В. Вачевського, для досягнення професійної культури майбутньому фахівцеві необхідні:

1. Професійні знання, які формують кругозір, ерудицію, професійні переконання, уявлення про обов'язки, стиль і глибину мислення, досвід сприймання, самооцінку.

2. Практичні вміння і навички: проектувальні, адаптаційні, організаційні, мотиваційні, комунікаційні, пізнавальні, контроль і самоконтроль.

3. Професійно-важливі якості особистості: компетентність, професійна майстерність, потреба працювати якісно, почуття відповідальності за доручену справу, самостійність суджень і вчинків, уміння оперативно опанувати новими технологіями, уміння бачити перспективу, потребу у відновленні знань, зростання професійного рівня, незадоволеність досягнутим, терпимість до незвичного, здатність до пошуку, уміння підтримати талант [1, с. 77].

Зауважимо, що професійна культура майбутнього фахівця сфери соціальних комунікацій передбачає наявність сучасного мислення: вміння адекватно, самостійно аналізувати явища і процеси, бачити головне і особливе, відмовитись від штампів та інерції мислення. Тому професійна культура майбутніх фахівців сфери соціальних комунікацій може розглядатися, по-перше, як освоєння особистістю професійних знань і навичок, коли вони органічно поєднуються зі знаннями соціокультурної ситуації та становлять світогляд фахівця сфери соціальних комунікацій; по-друге, як здатність особистості до постійного самовдосконалення, самоосвіти.

Базова професійна освіта є тим фундаментом, який закладає основи загальної та професійної культури фахівця, і на рівні професійно-когнітивного компонента включає складові: фундаментальну, методологічну, світоглядну, гуманітарну, теоретичну й практичну за профільними дисциплінами, творчу за фахом; у галузі науково-дослідної роботи, формування звичок самостійної творчої діяльності. Тому формування професійної культури майбутніх фахівців сфери соціальних комунікацій потребує необхідний рівень подальшого

самовдосконалення. Цей процес виявляється через єдність особистісних і професійних якостей, ступеня володіння фаховою компетенцією, соціально-професійною мобільністю. Важливою складовою професійно-когнітивного компоненту є самоосвіта.

Деталізуємо складові *особистісно-сміслового компоненту* структури професійної культури майбутніх фахівців сфери соціальних комунікацій, що являють собою доцільну єдність процесів саморозвитку, аналізує сучасні цінності фахівця соціальних комунікацій, сприяє новому переосмисленню «картини світу», прагненню до змін та інновацій. Звернемося до уточнення поняття «картина світу», яку М. Хайдеггер пояснює: «Картина світу – це усвідомлене уявлення, зафіксоване в конкретних творах культури, в ідеології, де суб'єкт (особа) протиставлений об'єкту (світу)» [2]. Згідно з тлумаченням А. Я. Гуревича, картина світу як менталітет не фіксується і не визначається свідомістю, не формулюється дискурсивно, але більшою мірою переживається (емоційно) і реалізується (спонтанно) [3].

На основі вивчення соціально-психологічних концепцій, особистісно-смісловий компонент структури професійної культури майбутніх фахівців сфери соціальних комунікацій реалізуються через взаємодію. Для характеристики даного процесу Л. О. Савенкова використовує поняття «соціальної перцепції», яка передбачає встановлення рефлексивних відносин між сторонами взаємодії [4, с. 13].

У процесі формування професійної культури майбутніх фахівців сфери соціальних комунікацій поняття «соціальної перцепції» доречно доповнити поняттям «феномену першого враження» як первинного сприймання суб'єктів взаємодії один одним, що обумовлюють подальше взаєморозуміння, ступінь згоди між учасниками у подальшій співпраці.

Варто відмітити, що *креативно-діяльнісний компонент* структури підготовки майбутніх фахівців сфери соціальних комунікацій у навчальному процесі поєднує критичне мислення, конструктивну поведінку, креативну фахову діяльність. У зазначеному контексті креативно-діяльними чинниками, що сприяють удосконаленню професійного процесу можна вважати: емоційна стабільність; екстравертність; доброзичливість; свідомість; прагнення отримати досвід роботи тощо.

Культурно-етичний компонент у контексті дослідження є ключовим і поєднує процеси сприймання, реалізації та практики норм поведінки з реципієнтами, культуру спілкування з ними та використання невербальних засобів накопичення й передачі досвіду.

Важливим показником загальної культури особистості, а відтак і майбутнього фахівця сфери соціальних комунікацій є етикет – зовнішня культура, правила й норми, які сприяють спілкуванню людей. Уміння володіти нормами культури й правильно застосовувати їх на практиці визначає цінність особистості людини, її здатність впливати на навколишній світ. У той же час, етикет – це сукупність правил поведінки, які регулюють зовнішній вияв людських взаємин, поведінку в громадських місцях, манери, одяг. Складовою культурно-етичного компоненту професійної культури майбутніх фахівців сфери соціальних комунікацій є професійний імідж – це штучний образ, який формується в індивідуальній чи суспільній свідомості різними засобами. Імідж створюють з метою усталення в масовій свідомості конкретного ставлення до професіонала. Імідж поєднує в собі як реально існуючі властивості об'єкта, так і такі, що йому не притаманні. Ідеальний імідж – це коли фахівцю сфери соціальних комунікацій відповідає уявленням про самого себе, і реально вже складеному його образу в суспільстві. Межі ідентичності іміджу у такому випадку мають збігатися із зоною його відповідальності й свободи у ході реалізації професійної діяльності.

Професійна підготовка майбутніх фахівців сфери соціальних комунікацій у процесі навчання ґрунтується на повноцінному засвоєнні спеціально відібраного, структурованого теоретичного матеріалу з професійної сфери, переданого шляхом спеціально організованого, гуманістично спрямованого навчального процесу, й набуття таких умінь та навичок, що створюють передумови для їх реалізації в будь-яких умовах і формування необхідних особистісних професійних якостей. Резюмуємо, що вивчення даної теми в умовах інформаційної війни не має меж, тому дослідження потребує підтримки і на державному рівні.

Література:

1. Жигірь В. І., Чернега О. А. Професійна педагогіка : навч. посіб. / за ред. М. В. Вачевського. К. : ТОВ «Кондор», 2018. 336 с.
2. Теорія культурної грамотності Е. Хірша. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://studopedia.net/13_133642_teoriya-kulturnoy-gramotnosti-e-hirsha.html
3. Юргина Н. Мировоззрение и картина мира [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.psy-help.ru/news/art-193.html>
4. Савенкова Л. О. Професійне спілкування майбутніх викладачів як об'єкт психолого-педагогічного управління : монографія. К. : КНЕУ, 2015. 212 с.